

LBRIS

We know
books

VLAD NICULESCU-DINCĂ

CUM ÎI MAI SUPRAVEGHEM PE CEI CARE NE SUPRAVEGHEAZĂ

*O cercetare etnografică a supravegheerii
mediate tehnologic*

TRITONIC

Tritonic Books

București – 2024

CUPRINS

Cuvânt înainte	9
----------------------	---

CAPITOLUL 1

Introducere	13
1.1. Întrebări de cercetare	18
1.2. Studiarea în general a rolului tehnologiilor digitale în societate	19
1.3. Despre medierea tehnologică	24
1.4. Studiarea supravegherii	26
1.5. Date empirice	28
1.6. Schița cărții	29

CAPITOLUL 2

O privire rapidă asupra activității polițieneste	35
2.1. Introducere	35
2.2. O privire de ansamblu asupra modelelor de activitate polițienească, ținând cont de tehnologia informatică	38
2.2.1. Poliția comunitară	39
2.2.2. Compstat și sistemele informatice geografice	44
2.2.3. Informații, cunoștințe și tehnologie	47
2.2.4. Relațiile dintre modelele, stilurile și abordările de activitate polițienească	59
2.3. Studiarea activității polițieneste în context european	60

Studierea tehnologiilor și a supravegherii în cadrul activității polițieneste	65
3.1. Introducere	65
3.2. Descrieri des întâlnite ale tehnologiei	67
3.2.1. „Instrumente puternice”	68
3.2.2. „Trenul IT a pornit-o pe autostrada informațiilor”	71
3.2.3. „Mijloace care determină rezultatele”	73
3.2.4. Concluzie parțială	75
3.3. Studierea rolului social al tehnologiei	76
3.3.1. Despre politica tehnologiei	77
3.3.2. Cu privire la studiile de știință și tehnologie	79
3.3.3. Despre Teoria Rețelei de Actori	82
3.4. Medierea tehnologică	91
3.4.1. Scenariile și medierea acțiunii	92
3.4.2. Medierea percepției și a experienței	94
3.4.3. Medierea tehnologică și TAR	101
3.4.4. Implicații pentru ingineri și proiectanți	102
3.4.5. Concluzie parțială	104
3.5. Studierea supravegherii	105
3.5.1. Supravegherea în romane și filme	106
3.5.2. Frați și surori în supraveghere	108
3.5.3. Familia panopticonului	109
3.5.4. Panoramări în afara panopticonului	113
3.5.5. Ansamblul de supraveghere	118
3.5.6. Concluzie parțială	119
3.6. Poziționarea acestei cărți	120
3.6.1. Studii similare	120
3.6.2. Studiul de față	124
3.7. Metodele studiului	126
3.7.1. Eșantionare	126
3.7.2. Locurile	128
3.7.3. Interviuri	132
3.7.4. Analiza și validarea datelor	134
3.7.5. Aspecte etice	136
3.7.6. Rezultate	137

CAPITOLUL 4

ÎnreGISTRarea suspiciunii	139
4.1. Introducere	139
4.2. Contextul poliției locale în România	143

4.3. GIS și aranjamentele poliției locale	145
4.3.1. Notele „susp”	147
4.4. Mediarea trecutului	150
4.4.1. Influența ecranelor	151
4.4.2. Acumularea prejudecății	156
4.5. Agenți determinanți?	160
4.5.1. „Programul o cere”	161
4.5.2. Corporații globale, aranjamente locale	162
4.5.3. Favorizarea menținerii integrității normelor profesionale ..	164
4.6. Discuție	167
4.7. Concluzie	172

CAPITOLUL 5.

Supravegherea tinerilor	175
5.1. Introducere	175
5.2. Chestiunea „grupurilor problematice de tineri”	180
5.1.2. Abordarea „grupurilor problematice de tineri”	182
5.2.2. Tehnologii de supraveghere a grupurilor de tineri	184
5.2.3. Raport de evaluare a abordării „grupurilor infracționale de tineri”	186
5.3. Practici de clasificare și cartografiere	188
5.3.1. „Probabilii făptași”	189
5.3.2. „Avem o problemă cu tulburarea liniștii publice aici?”	191
5.4. Practici de monitorizare a rețelelor de socializare	193
5.4.1. Construirea legitimității prin conceptul de dislocare a criminalității	194
5.4.2. Cazuri noi, stimulente noi	196
5.4.3. Punerea sub semnul întrebării a metodei	198
5.4.4. Automatizarea monitorizării rețelelor de socializare	202
5.5. Concluzie	207

CAPITOLUL 6

Proiectarea suspiciunii	211
6.1. Introducere	212
6.2. Despre dreptul la viață privată și tehnologie	216
6.2.1. Protecții și excepții	217
6.2.2. O scurtă introducere în noțiunea de „confidențialitate prin proiectare”	219
6.3. Mediarea percepției	221
6.3.1. O scurtă introducere în ANPR	222

6.3.2. Liste și ANPR	223
6.3.3. „Până la urmă, nu este nicio problemă”	226
6.4. Profiluri în acțiune	229
6.4.1. Tipuri de profiluri	230
6.4.2. Profilurile grupurilor strategice	230
6.4.3. Reducerea nivelului de încălcare a vieții private cu ajutorul profilurilor comportamentale	232
6.4.4. Incorporarea confidențialității revocabile	235
6.5. Cum se fac profilurile comportamentale	237
6.5.1. Configurarea profilurilor	238
6.5.2. Prezumția de nevinovăție	239
6.5.3. Crearea de profiluri comportamentale și atributele identitare	241
6.5.4. Să punem piesele cap la cap	244
6.6. Discuție	246
6.7. Concluzie	249

CAPITOLUL 7

Sinteză, concluzii, recomandări	253
7.1. Introducere	253
7.2. Suspiciune, tehnologie, supraveghere	255
7.2.1. Consolidarea suspiciunii	258
7.2.2. Legitimarea supravegherii	261
7.2.3. Concluzie	264
7.3. Comunitate, tehnologie, identitate	265
7.3.1. Poliție și discriminare	266
7.3.2. Sedimentarea prejudecăților	270
7.3.3. Noii senzori și răspândirea suspiciunii	271
7.3.4. Concluzie	274
7.4. Valori, tehnologie, activitate polițienească	275
7.4.1. Asigurarea „confidențialității prin proiectare” în tehnologiile polițienești	277
7.4.2. Despre proiectarea sensibilă la valori	279
7.4.3. Argumente în favoarea VSD în activitatea polițienească de zi cu zi	283
7.4.4. Către o sedimentologie a infrastructurilor	288
7.4.5. Concluzie	293
7.5. Limitări și direcții viitoare de cercetare	293
Bibliografie	297

CAPITOLUL 1

INTRODUCERE

ACEASTĂ CARTE ESTE despre poliție și securitate, despre cum se formează suspiciunea în aceste practici și despre rolul tehnologiilor în supravegherea contemporană. În societățile contemporane, am ajuns să ne bazăm din ce în ce mai mult pe tehnologiile digitale în activitățile noastre zilnice. Comunicând prin intermediul rețelelor sociale, căutând informații de pe dispozitivele noastre mobile, călătorind prin orașele noastre din ce în ce mai inteligente sau cumpărând online din confortul caselor noastre, producem zilnic cantități uriașe de date despre comportamentul, alegerile și opiniile noastre. Unele dintre aceste date le producem în mod conștient, de exemplu prin intermediul rețelelor de socializare. Dar multe dintre aceste date sunt produse automat. Telefoanele inteligente generează și comunică date de localizare, sistemele de recunoaștere automată identifică plăcuțele de înmatriculare ale vehiculelor în trafic, iar documentele de călătorie și alte obiecte care pot fi citite de mașini generează jurnale de date pe măsură ce sunt scanate de senzori din așa numitul internet al tuturor lucrurilor. Omniprezente, identificabile în mod unic, încorporate în straturile infrastructurilor noastre și „*dispărând* din conștiința utilizatorului” (Gubbi et al.

2013, 1645), aceste entități interconectate în rețea adună și comunică fără probleme cantități mari de date despre mediu și despre noi înșine.

Pe de o parte, cu greu ne putem concepe viața fără tehnologii digitale. Capacitățile lor le-au făcut să fie dorite de oameni și au devenit indispensabile în interacțiunile noastre zilnice. Mai mult, puterea de calcul generalizată promite să ne aducă un nivel semnificativ mai mare de confort și să contribuie la rezolvarea problemelor sociale stringente: eliminarea congestionării traficului și reducerea poluării în orașe prin sisteme de transport inteligente, posibilitatea înregistrării rapide pentru pasageri prin intermediul cardurilor inteligente și al transportului public previzibil, cu urmărirea în timp real a flotelor de vehicule, sau capacitatea caselor inteligente de a reacționa la modelele comportamentale personale pentru reducerea consumului de energie.

Pe de altă parte, capacitățile multora dintre aceste tehnologii permit stocarea unor cantități mari de date. Aceste „urme digitale” sunt clasificate și analizate în sisteme informatice complexe și centre de date. O mulțime de organizații publice și private se bazează din ce în ce mai mult pe acestea pentru a lua decizii cu privire la alocarea dinamică a resurselor și pentru a crea politici personalizate sau strategii direcționate. Monitorizarea rețelelor sociale, interconectarea bazelor de date sau utilizarea rețelelor de senzori fac deja parte din activitățile multor organizații publice și private. Dimensiunea și amploarea acestor date, combinate cu motoare de căutare puternice, au ca rezultat o analiză detaliată a alegerilor comportamentale fără precedent. Prin urmare, stocarea prelungită și răspândirea acestor date pot ajunge să ne influențeze viețile pe termen lung. De exemplu, algoritmi de inteligență artificială analizează seturi mari de date și pot identifica perspective surprinzătoare, tendințe de folosire sau tipare de comportament (cum ar fi tendințe de pe rețelele de socializare sau modul în care este

folosită infrastructura de transport). Pe baza acestor corelații, sunt construite grupuri și categorii, vizate ulterior în cadrul unor programe și strategii ale diverselor organizații.

Poliția și aplicarea legii este unul dintre domeniile influențate de astfel de tehnologii și practici. De exemplu, creșterea spectaculoasă a utilizării camerelor de supraveghere de către organizațiile de poliție sau folosirea și diseminarea sistemelor de informații geografice în centrele de cartografiere a criminalității și de control al urgențelor sunt doar două exemple pertinente de tehnologii care au modelat în mod semnificativ furnizarea serviciilor polițienești. De la începutul secolului, imaginile cu ofițeri în camere de control, monitorizând un număr mare de ecrane, urmărind suspecți în timp real sau analizând distribuția geospațială a criminalității, au devenit emblematice pentru poliția secolului al XXI-lea.

Actul de poliție este, desigur, practicat de o mulțime de organizații publice și private, printre care se numără agenții locale de poliție, patrurile de proximitate sau agenții de securitate din sectorul privat. Cu toate acestea, poliția publică, specializată și profesionistă rămâne unul dintre actorii majori ai actului de poliție. Acest lucru se datorează în parte faptului că i se acordă monopolul în societate pentru a exercita forța în multe situații cu potențial de conflict, criminalitate și deviație. În primă instanță, asociem poliția publică, în uniformă, cu, de exemplu, patrurile motorizate în trafic, polițiști, anchetatori criminaliști sau patrurile de proximitate în cartier. Totuși, poliția include și profesioniștii din spate, nevăzuți, analiștii și personalul din camerele de control cu acces specializat la un întreg set de infrastructuri de informații și cu autorizația legală de a le monitoriza. Și, pe măsură ce evoluțiile tehnologice anunță o identificare tot mai generalizată, pentru poliție se deschid noi oportunități.

Pe de o parte, aceste oportunități sunt favorizate de schimbările din domeniile prevenirii și controlului criminalității. O

evoluție importantă în domeniul poliției este deja de câteva decenii trecerea de la abordări reactive, investigative, către stiluri mai proactive (Ratcliffe 2008, Tilley 2008). În timp ce practicile reactive urmăresc să rezolve infracțiunile comise, practicile proactive urmăresc să consolideze caracterul preventiv al activității polițienești. În această abordare, activitatea polițienească implică practici precum analiza comportamentală pentru a deduce suspiciunea înainte de comiterea unei infracțiuni reale sau evaluări ale riscurilor mai degrabă decât identificarea post-factum a suspectilor. După cum voi detalia în capitolul 2, o constantă a acestei tendințe a fost dependența tot mai mare de supravegherea digitală pentru înlesnirea procesului de luare a deciziilor. Într-o abordare proactivă a activității polițienești, supravegherea devine adesea soluția pentru prevenirea criminalității, extinzându-se și mai mult prin căutarea de „noi populații-țintă care necesită aparent un grad mai mare de monitorizare” (Ericson și Haggerty 1997, 615).

Pe de altă parte, aceste practici se bazează pe dezvoltarea unor tehnologii informaționale puternice, cum ar fi sistemele de informații geografice, minarea de date, monitorizarea internetului și a rețelelor de socializare sau supravegherea video inteligentă. Aceste tehnologii permit prelucrarea unor cantități mari de date din diverse surse, cum ar fi traficul rutier, traficul de pe internet sau rețelele de socializare, și le agregă cu o varietate de baze de date ale poliției (de exemplu, istoricul incidentelor sau lista persoanelor căutate), precum și cu baze de date terțe (de exemplu, registrul auto). Acest ansamblu de tehnologii permite poliției să se angajeze în practici precum crearea de profiluri, monitorizarea, cartografierea criminalității, predicția comportamentului și semnalizarea timpurie, toate înlesnind intervenții și alocări mai eficiente a resurselor.

Deși tehnologiile informaționale promet să îmbunătățească viteza și eficiența cu care poliția ne poate proteja de manifestări

infracționale, ele pot duce și la rezultate problematice: intervenții eronate greu de prevenit deoarece bazele de date conțin adesea date parțiale, ambigue și eronate; măsuri discriminatorii față de diverse persoane, grupuri, zone sau comunități deoarece algoritmi conțin adesea clasificări explicite sau implicite, intenționate sau neintenționate, bazate pe atributele identitare și statutul socioeconomic; încălcări ale vieții private, deoarece se facilitează accesul ușor la datele personale ale unui număr mare de persoane; erodări ale prezumției de nevinovăție, întrucât se generează automat indicatori de comportament suspect înainte sau fără ca infracțiunile să fie săvârșite. Jucând un rol influent în procesele decizionale ale poliției, tehnologiile informaționale pot contribui adesea la redefiniri ale deviației și ale suspiciunii care necesită o reflecție critică.

În același timp, mulți dintre factorii care joacă un rol în aceste decizii sunt integrați în însăși faza de proiectare a infrastructurilor informaționale: indicatori de suspiciune, algoritmi de recunoaștere a tiparelor de comportament, reguli de profil, categorii de supraveghere, cunoștințe polițienești sau alegeri strategice (alături de concepțiile despre lume ale specialiștilor) – toate acestea sunt adesea invizibile, devenind vizibile doar în straturile de cod software care le permit tehnologiilor să funcționeze. Bineînțeles, în toate aceste situații, tehnologiile joacă doar un rol, alături de o multitudine de alți (f)actori (de exemplu, alegerile agenților de teren, viziunile managerilor din poliție, politicile organizaționale, cadrele de reglementare și juridice etc.) care, împreună, produc rezultatele. Totuși, încorporând o orientare puternic normativă, aceste aranjamente interconectate de factori tehnologici, organizaționali și juridici nu fac decât să crească nivelul de complexitate al procesului de luare a deciziilor în poliția contemporană. Dacă dorim să creăm o poliție rapidă și eficientă, evitând sau reducând în

același timp multe dintre rezultatele problematice ale practicilor de poliție, trebuie să „despachetăm” aceste aranjamente.

1.1. Întrebări de cercetare

Libertatea de a nu fi arestat arbitrar, de a nu fi supus unei ingerințe arbitrare în viața privată, de familie, în domiciliul sau corespondența personală, protecția împotriva discriminării sau prezumția de nevinovăție sunt drepturi și libertăți înscrise în Declarația Universală a Drepturilor Omului și în Convenția Europeană a Drepturilor Omului și sunt recunoscute în mod repetat în multe politici și rapoarte importante. Cu toate acestea, în contextul unor inovații tehnologice care se schimbă atât de rapid, înțelegerea nuanțată a riscurilor și a provocărilor prezentate de activitatea polițienească mediată tehnologic tinde să rămână neformulată într-un mod detaliat. Dacă dorim ca drepturile și valorile fundamentale ale omului să fie susținute cu persistență, dacă dorim ca ele să joace un rol important în modelarea viitoarelor noastre societăți și dacă dorim o poliție transparentă și responsabilă, într-un mediu dinamic din punct de vedere tehnologic, trebuie să facem o „punte” peste acest decalaj.

Dintr-o direcție a acestei „punți”, cartea de față își propune să contribuie cu o analiză a modurilor în care tehnologiile digitale sunt implicate în transformările practicilor polițienești. Aceasta implică un studiu al rolului pe care îl joacă în schimbarea rutinelor de poliție, în modelarea percepțiilor specialiștilor și în influențarea acțiunilor poliției. Prin urmare, un set de întrebări derivate din acest obiectiv investighează modurile în care tehnologiile influențează deciziile poliției, ce roluri joacă tehnologiile în procesele de creare a suspiciunii și cum influențează ele comportamentul specialiștilor. În esență, ce face poliția cu tehnologiile și ce le fac acestea polițiștilor?

Accentul în această carte cade pe tehnologiile informaționale și practicile poliției publice, organizate la nivel local și național.

Din cealaltă direcție, această carte își propune să contribuie cu o analiză a modurilor în care proiectarea tehnologiilor polițienești este modelată în cadrul aranjamentelor socio-tehnice. Dacă rezultatele problematice ale anumitor practici polițienești contemporane provin parțial din orientarea normativă a tehnologiilor, ar trebui să reflectăm și asupra modalităților în care normele ajung să fie încorporate în proiectarea tehnologiei. Aceasta implică un alt set de întrebări: Ce valori sunt încorporate explicit sau implicit în tehnologiile polițienești? Cum ajung designurile tehnologiilor să aibă o încărcătură de natură morală? Cum ajung valorile și normele să joace un rol în proiectarea clasificărilor, a profilurilor sau a categoriilor de suspiciuni în sistemele de poliție? Cum își încorporează în mod explicit dezvoltatorii de tehnologii valori și norme în design? Care sunt implicațiile etice ale practicii de a traduce normele și valorile în cod informatic?

1.2. Studiarea în general a rolului tehnologiilor digitale în societate

Angajarea într-o analiză a practicilor mediate tehnologic, cu implicații potențial profunde pentru valorile sociale și drepturile fundamentale ale omului, necesită o înțelegere suficient de aprofundată a relațiilor dintre tehnologie și societate. În acest sens, cartea se bazează și aprofundează corpul de cunoștințe dezvoltat de câteva decenii în domeniul studiilor sociale ale științei și tehnologiei (Science and Technology Studies, STS) și al filozofiei tehnologiei. După cum voi detalia în capitolul 3, aceste domenii de cercetare au făcut progrese importante în conceptualizarea modurilor complexe în care interacționăm cu tehnologiile, atât la nivel individual, cât și

colectiv, mergând cu înțelegerea dincolo de explicațiile noastre imediate despre rolul tehnologiilor.

Una dintre aceste perspective dezvoltate în literatura STS este că tehnologia și societatea se modelează și *se construiesc una pe cealaltă*, și nu că doar una din ele o *determină* pe cealaltă. Cu alte cuvinte, este dificil să vorbim despre „aspecte tehnice” și „sociale” în termeni puri, ca domenii strict separate. În schimb este mai adecvat să discutăm despre „ansambluri socio-tehnice”. Aceasta pentru că, pe de o parte, ca și în exemplele precedente, rezultatele sunt obținute nu numai de acțiunile ofițerilor, ci și de algoritmi automați care calculează, informează și sugerează, influențând și inducând decizii: de exemplu, în ce zone să se concentreze intervențiile, ce grupuri să fie puse sub supraveghere sau ce persoane să fie etichetate drept suspecte din cauza comportamentului lor. Aceste rezultate pot avea influențe sociale profunde: pot duce la arestări, pot provoca dezbateri, pot influența legile, pot declanșa proteste și, în general, pot modela societatea. Această perspectivă contravine intuiției noastre că oamenii sunt cei care dezvoltă și folosesc tehnologii și, ca atare, oamenii determină rezultatele. Pe de altă parte, tehnologiile nu ar funcționa fără proiectanți, ingineri, dar și organizații, legi și un întreg set de alte entități care contribuie la dezvoltarea, funcționarea și întreținerea lor. Această perspectivă se opune tendinței de a considera că tehnologia se dezvoltă cvasi autonom, nefiind influențată de oameni. Tehnologiile, inclusiv cele din domeniul polițienesc, pot fi schimbate și sunt modelate.

Deja sugerată mai sus este ideea că tehnologiile ne influențează activ comportamentul și acțiunile de zi cu zi și că ele nu sunt simple instrumente neutre pentru scopurile noastre clar formulate. Nu doar noi facem ceva cu tehnologiile, ci și tehnologiile ne fac ceva și influențează modul în care acționăm. De exemplu, atunci când conducem prea repede și vedem o cameră de supraveghere a vitezei pe marginea

EBRIS

We know
books

drumului, s-ar putea să fim înclinați să ridicăm piciorul de pe pedala de accelerație. Pentru cei pasionați de viteză, acest lucru ar putea fi interpretat ca o constrângere a stilului lor de condus. Aceasta pentru că, dacă accelerează mai mult, s-ar putea trezi cu o fotografie făcută în mod automat de cameră și cu o amendă primită în plic. Software-ul camerei a fost programat să facă o fotografie atunci când detectează mașini a căror viteză depășește o anumită limită legală. Acest lucru are scopul de a-i pedepsi pe șoferii cu un stil de conducere periculos (care pot alege să plătească amenda și să continue să meargă cu viteză). În schimb, afișarea la vedere a camerei are scopul de a-i descuraja pe acei șoferi care s-ar fi putut gândi să accelereze peste limita legală. În ambele cazuri, amplasarea unei camere voluminoase, vizibile, pe marginea drumului, software-ul automatizat, cablajul și infrastructura de corespondență conlucrează pentru a încerca să-i influențeze pe șoferi să încetinească, cu scopul de a îmbunătăți siguranța pe drumuri. Prin urmare, această perspectivă evidențiază faptul că aceste tehnologii joacă un rol important în modelarea felului în care conducem. În general infrastructurile tehnologice joacă un rol activ în modelarea felului în care percepem lumea, în care relaționăm cu mediul și cu cei din jur, în care acționăm și în care ne înțelegem și ne realizăm identitatea.

Aceste perspective au fost articulate și dezvoltate în studiile de știință și tehnologie (STS – engl. *Science and Technology Studies*) (Bijker 1995, Bowker and Star 1999, Callon 1987, Gerson și Star 1986, MacKenzie și Wajcman 1985, Bijker 1999, Wyatt 2008). Acest domeniu de cercetare s-a dovedit fructuos în producerea unor relatări detaliate ale tehnologiei în practică, datorită abordării sale „teoretic agnostice”. Cu alte cuvinte, în loc să înceapă analize ale tehnologiei cu ipoteze prea optimiste sau prea pesimiste cu privire la rolul social al acesteia (de exemplu, tehnologia aduce o supraveghere totală sau, în contrast, tehnologia aduce o siguranță fără egal

în orașe), această abordare lasă mai mult loc pentru studierea utilizărilor reale. În felul acesta, oferă o perspectivă mai adecvată asupra chestiunilor aflate în joc. Ca atare, încercând să înțeleagă mai detaliat modul în care sunt luate deciziile în practicile polițienești mediate tehnologic, această carte beneficiază de concepte și abordări dezvoltate în literatura STS.

După cum voi explora în continuare în secțiunea 3.3, teoria actor-rețea (ANT – engl. *Actor-Network Theory*) (Akrich și Latour 1992, Akrich 1992, Callon 1987, Latour 1987, Law 2009, Law și Mol 2001) oferă o abordare aparte în acest domeniu, subliniind nevoia unei analize simetrice a rolului oamenilor și a celui al artefactelor tehnologice. Adică, după cum am văzut și în exemplele anterioare, rezultatele folosirii unor tehnologii nu pot fi atribuite cu ușurință unui singur factor, fie uman, fie tehnologic. Subliniind necesitatea analizării simetrice a rolului actorilor umani și non-umani, această abordare urmărește să evite adoptarea unor poziții deterministe, care consideră a priori că tehnologiile determină relațiile sociale (cu efecte fie bune, fie rele), sau să reducă aceste tehnologii la rezultatele clare ale unor procese socioeconomice (de exemplu, concepția că tehnologiile moderne sunt rezultatul capitalismului). Din perspectiva ANT, actorii, definiți informal ca „entități care fac lucruri”, ar trebui concepuți în relație cu alți actori, deoarece tocmai în aceste rețele de relații și asociații devin ceea ce sunt și fac ceea ce fac.

Pe acest fond, „identitatea” este de asemenea conceptualizată ca ceva relațional, mediat și dinamic, spre deosebire de conceptualizarea ei ca ceva definit în termeni esențiali (Rorty 1982), dat a priori și gata de a fi exprimat sau înregistrat. Dată fiind cantitatea tot mai mare de date cu caracter personal care sunt stocate, clasificate, procesate și utilizate în cadrul sistemelor de clasificare care invadează societățile noastre informaționale, este de așteptat ca și procesele de transformare a identității să fie influențate. Uneori expli-